

ЗАХОДИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОВАДЖЕННЯ: ОСОБЛИВОСТІ ОСКАРЖЕННЯ В АДМІНІСТРАТИВНОМУ СУДОЧИНСТВІ

Статтю присвячено дослідженню проблем оскарження заходів забезпечення провадження в адміністративному судочинстві. Розглянуто особливості такого оскарження в адміністративному судочинстві.

Ключові слова: провадження в справах про адміністративні правопорушення, адміністративний суд, заходи забезпечення провадження, оскарження.

Завданням адміністративного судочинства є захист прав, свобод та інтересів фізичних осіб, прав та інтересів юридичних осіб у сфері публічно-правових відносин від порушень з боку органів державної влади, органів місцевого самоврядування, їхніх посадових і службових осіб, інших суб'єктів при здійсненні ними владних управлінських функцій на основі законодавства, в тому числі на виконання делегованих повноважень.

Проблематика розвитку адміністративного судочинства представлена в сучасних дослідженнях. Підготовлено низку дисертаційних досліджень та підручників. Зокрема, це праці В. Стефанюка [1], А. Руденка [2], В. Андрійцю [3], Т. Коломoeць [4]. Вийшли друком декілька науково-практичних коментарів Кодексу адміністративного судочинства України [5; 6; 7].

Сучасний розвиток адміністративного права дає підстави стверджувати, що виникають практичні проблеми реалізації завдань адміністративного судочинства під час здійснення провадження в справах про адміністративні правопорушення. Як зазначено у статті 17 Кодексу адміністративного судочинства України, компетенція адміністративних судів поширюється на спори фізичних чи юридичних осіб із суб'єктом владних повноважень щодо оскарження його рішень (нормативно-правових актів чи правових актів індивідуальної дії), дій чи бездіяльності.

Одночасно нормами Кодексу України про адміністративні правопорушення (далі – КУпАП) [8] передбачено можливість оскарження заходів забезпечення провадження, які застосовуються суб'єктами владних повноважень.

Адміністративне затримання, особистий огляд, огляд речей і вилучення речей та документів, у тому числі посвідчення водія, талона про проходження державного технічного огляду, ліцензійної картки на транспортний засіб, тимчасове затримання транспортного засобу, відсторонення водіїв від керування транспортними за-

собами, річковими і маломірними суднами та огляд на стан алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння, а також щодо перебування під впливом лікарських препаратів, що знижують їхню увагу та швидкість реакції, може бути оскаржено заінтересованою особою до органу вищого рівня (посадовій особі вищого рівня) щодо органу (посадовій особі), який застосував ці заходи, прокуророві або до суду. Оскарження заходів забезпечення провадження у справах про адміністративні правопорушення не зупиняє їх виконання.

До адміністративного суду можуть бути оскаржені рішення, дії чи бездіяльність суб'єкта владних повноважень. Виходячи із того, що рішення, дії чи бездіяльність віднесено лише до правових форм діяльності публічної влади, то оскарженню підлягають лише правові форми. До правових форм необхідно віднести всі види процесуальних документів, які складаються у процесі провадження: протокол про адміністративне правопорушення, протокол затримання, протокол огляду, протокол вилучення. Протокол є різновидом рішення у вигляді правового акта індивідуальної дії. Протокол не можна віднести до такого виду форми публічної влади, як здійснення юридично значущих дій, а тому можна оскаржити до адміністративного суду, як рішення у вигляді правового акта індивідуальної дії.

Відомчі нормативно-правові акти не передбачають обов'язок суб'єкта владних повноважень ознайомити доставленого з його правами під час затримання. Права особі роз'яснюють лише в порядку статті 268 КУпАП під час складення протоколу про адміністративне правопорушення. Вважаємо, що особі мають роз'яснювати її права, які вона має під час затримання, а також видавати пам'ятку про її права, про що в протоколі про адміністративне затримання має бути відповідна відмітка. Під час з'ясування обставин затримання особи суддя має витребувати як докази книгу обліку осіб, яких доставлено до

чергової частини; книгу прийому-здачі чергування (в разі необхідності); оригінал та копію протоколу про адміністративне затримання; зошит для записів чергових; тактико-технічний паспорт чергової частини.

Тому адміністративний суд у разі розгляду справи про порушення прав особи під час здійснення адміністративного затримання може визнати дії суб'єкта владних повноважень протиправними. Наслідком такого рішення можуть бути подальші вимоги про стягнення з відповідача коштів на відшкодування шкоди, завданої його незаконними діями. Крім того, Кримінальний кодекс України передбачає і більш тяжкі наслідки щодо незаконного затримання особи. Стаття 371 Кримінального кодексу України встановлює відповідальність за завідомо незаконні затримання, привід, арешт або тримання під вартою. Завідомо незаконне затримання карається позбавленням права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до п'яти років або обмеженням волі на строк до трьох років.

Стаття 105 Кодексу адміністративного судочинства України (далі – КАСУ) [9] регламентує зміст адміністративного позову. Адміністративний позов може містити вимоги про скасування або визнання нечинним рішення відповідача – суб'єкта владних повноважень, але не передба-

чає вимагати визнання нечинними дій суб'єкта владних повноважень. Водночас у статті 162 КАСУ вказано, що у разі задоволення адміністративного позову суд може прийняти постанову про визнання протиправними рішення суб'єкта владних повноважень чи окремих його положень, дій чи бездіяльності. Це потребує відповідної кореляції між статтями 105 та 162 КАСУ. В позові можна вимагати скасування або визнання нечинним рішення; визнання протиправними дій чи бездіяльності.

У разі задоволення адміністративного позову суд може, відповідно, прийняти постанову про скасування або визнання нечинним рішення; про визнання протиправними дій чи бездіяльності.

Відповідні зміни необхідно внести до статті 105 КАСУ. Пропонуємо частину 3 статті 105 викласти у такій редакції:

«Стаття 105. Форма і зміст адміністративного позову

3. Адміністративний позов може містити вимоги про:

- 1) скасування або визнання нечинним рішення відповідача–суб'єкта владних повноважень повністю чи окремих його положень;
- 2) визнання протиправними дій чи бездіяльності відповідача–суб'єкта владних повноважень повністю чи окремих його положень».

1. Адміністративне судочинство в Україні / [упоряд. Володимир Сергійович Стефанюк, Володимир Васильович Сунцов]. – Х. : Консум, 2002. – Кн. 1 : Адміністративний процесуальний кодекс України (проект). – 176 с. – (Серія «Реформа судів України»).
2. Руденко А. Адміністративне судочинство: становлення та здійснення : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.07 / Артем Валерійович Руденко ; Національна юридична академія України ім. Ярослава Мудрого. – Х., 2006. – 20 с.
3. Андрійцьо В. Д. Адміністративне судочинство України : підруч. : у 2 т. / Василь Дмитрович Андрійцьо, Петро Антонович Трачук. – Ужгород : Гражда, 2009. – 367 с.
4. Коломоєць Т. О. Адміністративне судочинство : підруч. / Т. О. Коломоєць, Ю. В. Пирожкова, О. О. Газенко, О. Ю. Меліхова, І. О. Сквірський ; Державний вищий навчальний заклад «Запорізький національний ун-т» Міністерства освіти і науки України ; [Т. О. Коломоєць (заг. ред.)]. – К. ; Запоріжжя : Істина, 2009. – 344 с.
5. Армаш Н. О. Кодекс адміністративного судочинства України : науково-практичний коментар / Надія Олексіївна Ар-

маш, Олександр Маркович Бандурка, Андрій Віталійович Басов, Юлія Юріївна Басова, Володимир Михайлович Бевзенко ; [Анатолій Трохимович Комзюк (заг. ред.)]. – К. : Прецедент, 2009. – 823 с.

6. Банчук О. А. Кодекс адміністративного судочинства України : науково-практичний коментар / О. А. Банчук, І. Б. Коліушко, Р. І. Корнута, Р. О. Куйбіда, В. Д. Маринченко, О. М. Пасенюк ; Центр політико-правових реформ ; [Р. О. Куйбіда (заг. ред.)]. – К. : Юстініан, 2009. – 976 с.
7. Матвійчук В. К. Науково-практичний коментар до Кодексу адміністративного судочинства України : в 2 т. / Валерій Костянтинович Матвійчук, Іна Олексіївна Хар ; [Валерій Костянтинович Матвійчук (заг. ред.)]. – К. : КНТ, 2007. – 788 с.
8. Кодекс України про адміністративні правопорушення // Відомості Верховної Ради УРСР. – 1984. – 18 грудня. – № 51. – С. 1122.
9. Кодекс адміністративного судочинства України // Відомості Верховної Ради України. – 2005. – 9 вересня. – № 35 (35–36, 37). – С. 1358, ст. 446.

T. Veselska

COMPULSION ARRANGEMENT: PECULIARITY OF APPEALING IN ADMINISTRATIVE COURTS

Article is devoted the problem of compulsion arrangement administering. Peculiarities of appealing in administrative Courts are study.

Keywords: administrative procedure, administrative courts, appeal, compulsion measure.